

XÂY DỰNG ĐẢNG BỘ THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH THEO NHỮNG CHỈ DẪN VỀ MỐI QUAN HỆ ĐẢNG – DÂN TRONG DI SẢN TƯ TƯỞNG VÀ DI CHỨC CỦA CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH

TS. NGUYỄN PHƯƠNG AN^(*)

TÓM TẮT

Trong Di chúc thiêng liêng, Chủ tịch Hồ Chí Minh đặc biệt quan tâm “TRƯỚC HẾT NÓI VỀ ĐẢNG” với nhận định và căn dặn: “Nhờ đoàn kết chặt chẽ, một lòng một dạ phục vụ giai cấp, phục vụ nhân dân, phục vụ Tổ quốc, cho nên từ ngày thành lập đến nay, Đảng ta đã đoàn kết, tổ chức và lãnh đạo nhân dân ta hàng hải đấu tranh tiến từ thắng lợi này đến thắng lợi khác...”

Đảng ta là một Đảng cầm quyền. Mỗi đảng viên và cán bộ phải thực sự thấm nhuần đạo đức cách mạng, thật sự cần kiệm liêm chính, chí công vô tư. Phải giữ gìn Đảng ta thật trong sạch, phải xứng đáng là người lãnh đạo, là người đầy tớ thật trung thành của nhân dân.”⁽¹⁾

Bài viết tiếp cận những chỉ dẫn về mối quan hệ Đảng – Dân trong Di chúc nói riêng và di sản tư tưởng Hồ Chí Minh nói chung, soi đường cho việc củng cố mối quan hệ với nhân dân trong công tác xây dựng Đảng ở Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh.

Từ khóa: mối quan hệ, Đảng – Dân, Di chúc, Hồ Chí Minh, Đảng bộ, Thành phố Hồ Chí Minh...

1. Quan điểm về mối quan hệ Đảng – Dân trong Di chúc và di sản tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh

Ở phần nói về Đảng, Di chúc của Chủ tịch Hồ Chí Minh nhấn mạnh: “Phải giữ gìn Đảng ta thật trong sạch, phải xứng đáng là người lãnh đạo, là người đầy tớ thật trung thành của nhân dân”. Đây là khẳng định được Hồ Chí Minh thể hiện nhất quán trong di sản tư tưởng và thực tiễn lãnh đạo công tác xây dựng Đảng nói riêng, sự nghiệp cách mạng Việt Nam nói chung.

Toàn bộ lịch sử thế giới chứng minh chân lý: đối với người cầm quyền, có dân là có tất cả, mất dân là mất tất cả. Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định: “Trong bầu trời không có gì quý

bằng nhân dân. Trong thế giới không gì mạnh bằng lực lượng đoàn kết của toàn dân... Trong xã hội không có gì tốt đẹp, vẻ vang bằng phục vụ lợi ích của nhân dân.”⁽¹⁾ Đảng ta ra đời, tồn tại, phát triển, vững mạnh đều liên quan mật thiết đến mối quan hệ giữa Đảng với nhân dân. “Đảng mạnh tức là dân mạnh, dân mạnh thì Đảng mạnh, Đảng mạnh thì chúng ta nhất định thắng lợi.”⁽²⁾

Xây dựng mối quan hệ giữa Đảng và Dân tức là xây dựng Đảng và xây dựng dân trong mối quan hệ mật thiết với nhau. Đảng phải được xây dựng sao cho xứng đáng với vai trò, trọng trách nhân dân giao cho. Nhân dân phải được xây dựng sao cho xứng đáng là người sáng tạo

^(*) Khoa Tư tưởng Hồ Chí Minh - Học viện Chính trị Khu vực II
⁽¹⁾ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, Tập 15, trang 621.

⁽¹⁾ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, Tập 7, trang 276.

⁽²⁾ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, Tập 7, trang 517.

lịch sử, lực lượng làm nên sức mạnh vô địch của cách mạng và là đối tượng lãnh đạo của Đảng. Xây dựng dân vì thế cũng chính là hướng đến xây dựng Đảng vì "dân mạnh thì Đảng mạnh".

Đảng muốn xứng đáng và giữ vững vai trò lãnh đạo nhân dân làm cách mạng phải "từ trong quần chúng ra. Về sâu trong quần chúng". Đảng phải sống trong lòng quần chúng, được quần chúng chấp nhận, ủng hộ, giúp đỡ, che chở, bảo vệ... Trong lòng quần chúng, mọi hoạt động của Đảng phải lấy phục vụ lợi ích của quần chúng nhân dân làm đầu. Thực hiện quá trình hai chiều đó cũng là quá trình Đảng không ngừng rèn luyện, xây dựng, chỉnh đốn để trong sạch, vững mạnh, vươn lên các giá trị hợp lòng dân.

Theo Hồ Chí Minh, Đảng mạnh hay yếu là ở dân, Đảng anh hùng vì có nhân dân anh hùng. Đảng có mạnh thì mới đủ uy tín và khả năng thu hút, tập hợp nhân dân làm cách mạng. Muốn mạnh, Đảng phải bao gồm những phần tử ưu tú nhất, giác ngộ nhất, có kỷ luật nhất và có tổ chức chặt chẽ của giai cấp và nhân dân; nêu cao đạo đức cách mạng; có năng lực trí tuệ; biết tổ chức, giáo dục, học hỏi, đoàn kết nhân dân. Trong mối quan hệ với nhân dân này sinh yêu cầu đòi hỏi Đảng phải "mạnh", phải vươn lên những giá trị đạo đức, văn minh để nhân dân tin theo và ủng hộ, giúp đỡ.

Nhân dân là đối tượng lãnh đạo của Đảng. Có nhân dân, Đảng mới có quyền lãnh đạo. Nhân dân lại là lực lượng cách mạng to lớn. Lực lượng mạnh thì Đảng mới vững, cách mạng mới thắng lợi. Làm cho dân mạnh tức là làm cho đối tượng lãnh đạo của Đảng, làm cho lực lượng cách mạng của Đảng vững mạnh. Đó cũng là làm cho Đảng vững mạnh. Nhân dân là một tập hợp không thuần nhất. Trách nhiệm của Đảng là phải không ngừng đoàn kết nhân dân thành một khối, chăm lo nâng cao đời sống vật chất và tinh thần, phát huy dân chủ, khai thác trí dân, lực dân, tài dân phục vụ sự nghiệp cách mạng. Khi Đảng làm cho nhân dân phát huy được sức mạnh vô địch là lúc Đảng mạnh, làm cho nhân

dân trở thành anh hùng là Đảng anh hùng. Nhân dân thế nào, quyết định Đảng thế ấy.

Giữ vững và tăng cường mối quan hệ giữa Đảng với nhân dân cần có sự phối hợp từ cả hai chủ thể, nhưng trách nhiệm chính, trước hết, chủ động thuộc về Đảng. Ở cả hai góc độ Đảng tự xây dựng vững mạnh và Đảng chăm lo củng cố sức mạnh nhân dân trước hết đều là công việc của Đảng.

Mục đích của Đảng trong xây dựng và chỉnh đốn là để được nhân dân ủng hộ. Chủ tịch Hồ Chí Minh lưu ý Đảng trên nhiều phương diện, nhưng tập trung nhất là rèn luyện đạo đức và nâng lực trí tuệ để thu phục lòng dân và lãnh đạo nhân dân. Cách mạng cũng là nghệ, "làm nghệ gì cũng phải học". Học ở đây là học để làm việc của người đầy tớ, người lãnh đạo nhân dân. Người cán bộ, đảng viên phải rèn luyện để nâng cao đạo đức cách mạng, tôn trọng quyền làm chủ của nhân dân, luôn chăm lo đến đời sống của nhân dân, làm sao cho nhân dân biết hưởng quyền dân chủ, biết dùng quyền dân chủ của mình, dám nói, dám làm. Người kết luận: "Không học hỏi dân thì không lãnh đạo được dân. Có biết làm học trò dân, mới làm được thầy học dân."¹³

Đảng phải có phương thức lãnh đạo nhân dân đúng. Dân thấy cách làm của Đảng đúng thì dân theo. Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, Đảng "phải tìm mọi cách giải thích cho mỗi một người dân hiểu rõ rằng: việc đó là lợi ích cho họ và nhiệm vụ của họ, họ phải hăng hái làm cho kỳ được"¹⁴. Muốn thế, công tác tuyên truyền giải thích, cố động giáo dục, tổ chức nhân dân phải có sức thuyết phục, sát thực tế, sát trình độ và đặc biệt phải gắn liền lợi ích với nhiệm vụ để nhân dân tự giác tham gia. Cán bộ, đảng viên phải "óc nghĩ, mắt trông, tai nghe, chân đi, miệng nói, tay làm", chứ không phải chỉ nói suông, chỉ ngồi viết mệnh lệnh. Hồ Chí Minh

¹³ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*. Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, Tập 6, trang 88.

¹⁴ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*. Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, Tập 5, trang 698.

căn dặn: “Bất cứ việc to việc nhỏ, chúng ta phải xét rõ ràng và làm cho phù hợp với trình độ văn hóa, thói quen sinh hoạt, trình độ giác ngộ, kinh nghiệm tranh đấu, lòng tham, ý muốn, tình hình thiết thực của quần chúng. Do đó mà định cách làm việc, cách tổ chức. Có như thế, mới có thể kéo được quần chúng.

Nếu không vậy, cứ làm theo ý muốn, theo tư tưởng, theo chủ quan của mình rồi đem cật quần chúng, thì khác nào “khoét chân cho vữa giầy”. “Chân là quần chúng. Giầy là cách tổ chức và làm việc của ta. Ai cũng đóng giầy theo chân. Không ai đóng chân theo giầy.”⁽⁵⁾

Phương thức lãnh đạo của Đảng đối với nhân dân, theo Hồ Chí Minh, tập trung ở hai phạm trù “lãnh đạo” và “đầy tớ”. Trong lãnh đạo hàm chứa nghĩa đầy tớ. “Đầy tớ” và “lãnh đạo” là thống nhất trong phẩm chất, năng lực và trách nhiệm của người đảng viên, cán bộ trước nhân dân. Đảng thực hiện vai trò lãnh đạo đối với nhân dân thể hiện tập trung ở Nhà nước của dân, do dân, vì dân. Nhà nước dưới sự lãnh đạo của Đảng là công cụ hữu hiệu nhất để thực hiện quyền lực nhân dân. Thông qua Nhà nước, đường lối, chủ trương của Đảng ảnh hưởng tác động sâu rộng đến mọi mặt của đời sống nhân dân. Xây dựng, củng cố nhà nước dân chủ nhân dân tức là xây dựng “đấu gạch nối” giữa Đảng với nhân dân. Ngoài ra, Đảng cũng phải chăm lo xây dựng, củng cố Mặt trận dân tộc thống nhất và các tổ chức đoàn thể xã hội để tổ chức, đoàn kết, tập hợp nhân dân.

Chủ tịch Hồ Chí Minh kiên quyết chống các tệ nạn, tiêu cực trong bộ máy Đảng và Nhà nước gây nguy hại đến mối quan hệ với nhân dân. Cái gây hại cho dân lớn nhất là nguy hại từ Đảng, từ Nhà nước. Người nhắc nhở: “Việc gì có hại cho dân ta phải hết sức tránh, Chúng ta phải yêu dân, kính dân, thì dân mới yêu ta, kính ta”. Khi Đảng và Nhà nước làm ngược lại đồng nghĩa với mất dân. Đấu tranh chống chủ nghĩa cá nhân và các căn bệnh phải gắn liền với

học tập và thực hành đạo đức cách mạng, theo đúng nguyên tắc:

– Đặt lợi ích nhân dân lên trên hết;

– Liên hệ chặt chẽ với nhân dân;

– Việc gì cũng bàn với nhân dân, giải thích trước nhân dân hiểu rõ;

– Có khuyết điểm thì thật thà phê bình trước nhân dân, và hoan nghênh nhân dân phê bình mình;

– Sẵn sàng học hỏi nhân dân;

– Tự mình phải gương mẫu kiểm, liêm chính để nhân dân noi theo.⁽⁶⁾

Giáo dục, rèn luyện nhân dân là mối quan tâm thường xuyên của Chủ tịch Hồ Chí Minh. Mục đích của hoạt động này là khai thác sức dân làm lợi cho cách mạng, cho chính nhân dân. Trách nhiệm của Đảng là phải chăm lo củng cố sức mạnh cho dân. Nhưng muốn có dân mạnh thì dân phải được giác ngộ, được tổ chức và lãnh đạo. Trong phiên họp đầu tiên của Chính phủ lâm thời (ngày 3 tháng 9 năm 1945), Chủ tịch Hồ Chí Minh nêu những công việc cấp bách cần phải làm ngay, trong đó có “giáo dục lại tinh thần nhân dân”. Từ cái nhìn thấu đáo thực trạng nhân dân ta dưới hàng ngàn năm quân chủ, hàng trăm năm nô lệ thực dân, Hồ Chí Minh nhận thấy những yếu kém trong năng lực của nhân dân trong tư cách người chủ đất nước, làm chủ vận mệnh của mình. Nhân dân cần phải được giáo dục để trở thành một dân tộc dũng cảm, yêu nước, yêu lao động, một dân tộc xứng đáng với Việt Nam độc lập.

Nội dung giáo dục quan trọng trước tiên là chủ nghĩa Mác - Lênin. Có giác ngộ chủ nghĩa Mác - Lênin, nhân dân mới gắn bó với Đảng. Có hiểu chủ nghĩa Mác - Lênin mới có cơ sở nhận thức đúng đắn mục tiêu, lý tưởng của cách mạng do Đảng lãnh đạo. Đây là điều kiện tiên quyết. Giác ngộ nhân dân, còn phải nâng cao trình độ văn hóa, trình độ dân trí cho nhân dân. Đốt nát đình ngoài chính trị, Đảng không thể là một tổ chức trí tuệ khi trình độ dân trí thấp. Đảng viên

⁽⁵⁾ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, Tập 5, trang 248.

⁽⁶⁾ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, Tập 6, trang 293.

lịch sử, lực lượng làm nền sức mạnh vô địch của cách mạng và là đối tượng lãnh đạo của Đảng. Xây dựng dân vì thế cũng chính là hướng đến xây dựng Đảng vì "dân mạnh thì Đảng mạnh".

Đảng muốn xứng đáng và giữ vững vai trò lãnh đạo nhân dân làm cách mạng phải "từ trong quần chúng ra. Về sâu trong quần chúng". Đảng phải sống trong lòng quần chúng, được quần chúng chấp nhận, ủng hộ, giúp đỡ, che chở, bảo vệ... Trong lòng quần chúng, mọi hoạt động của Đảng phải lấy phục vụ lợi ích của quần chúng nhân dân làm đầu. Thực hiện quá trình hai chiều đó cũng là quá trình Đảng không ngừng rèn luyện, xây dựng, chính dần để trong sạch, vững mạnh, vươn lên các giá trị hợp lòng dân.

Theo Hồ Chí Minh, Đảng mạnh hay yếu là ở dân, Đảng anh hùng vì có nhân dân anh hùng, Đảng có mạnh thì mới đủ uy tín và khả năng thu hút, tập hợp nhân dân làm cách mạng. Muốn mạnh, Đảng phải bao gồm những phần tử ưu tú nhất, giác ngộ nhất, có kỷ luật nhất và có tổ chức chặt chẽ của giai cấp và nhân dân; nêu cao đạo đức cách mạng; có năng lực trí tuệ; biết tổ chức, giáo dục, học hỏi, đoàn kết nhân dân. Trong mối quan hệ với nhân dân này sinh yêu cầu đòi hỏi Đảng phải "mạnh", phải vươn lên những giá trị đạo đức, văn minh để nhân dân tin theo và ủng hộ, giúp đỡ.

Nhân dân là đối tượng lãnh đạo của Đảng. Có nhân dân, Đảng mới có quyền lãnh đạo. Nhân dân lại là lực lượng cách mạng to lớn. Lực lượng mạnh thì Đảng mới vững, cách mạng mới thắng lợi. Làm cho dân mạnh tức là làm cho đối tượng lãnh đạo của Đảng, làm cho lực lượng cách mạng của Đảng vững mạnh. Đó cũng là làm cho Đảng vững mạnh. Nhân dân là một tập hợp không thuần nhất. Trách nhiệm của Đảng là phải không ngừng đoàn kết nhân dân thành một khối, chăm lo nâng cao đời sống vật chất và tinh thần, phát huy dân chủ, khai thác trí dân, lực dân, tái dân phục vụ sự nghiệp cách mạng. Khi Đảng làm cho nhân dân phát huy được sức mạnh vô địch là lúc Đảng mạnh, làm cho nhân

dân trở thành anh hùng là Đảng anh hùng. Nhân dân thế nào, quyết định Đảng thế ấy.

Giữ vững và tăng cường mối quan hệ giữa Đảng với nhân dân cần có sự phối hợp từ cả hai chủ thể, nhưng trách nhiệm chính, trước hết, chủ động thuộc về Đảng. Ở cả hai góc độ Đảng tự xây dựng vững mạnh và Đảng chăm lo củng cố sức mạnh nhân dân trước hết đều là công việc của Đảng.

Mục đích của Đảng trong xây dựng và chính dần là để được nhân dân ủng hộ. Chủ tịch Hồ Chí Minh lưu ý Đảng trên nhiều phương diện, nhưng tập trung nhất là rèn luyện đạo đức và nâng lực trí tuệ để thu phục lòng dân và lãnh đạo nhân dân. Cách mạng cũng là nghề, "làm nghề gì cũng phải học". Học ở đây là học để làm việc của người đầy tớ, người lãnh đạo nhân dân. Người cán bộ, đảng viên phải rèn luyện để nâng cao đạo đức cách mạng, tôn trọng quyền làm chủ của nhân dân, luôn chăm lo đến đời sống của nhân dân, làm sao cho nhân dân biết hưởng quyền dân chủ, biết dùng quyền dân chủ của mình, dám nói, dám làm. Người kết luận: "Không học hỏi dân thì không lãnh đạo được dân. Có biết làm học trò dân, mới làm được thầy học dân."⁽³⁾

Đảng phải có phương thức lãnh đạo nhân dân đúng. Dân thấy cách làm của Đảng đúng thì dân theo. Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, Đảng "phải tìm mọi cách giải thích cho mỗi một người dân hiểu rõ ràng; việc đó là lợi ích cho họ và nhiệm vụ của họ, họ phải háng hái làm cho kỳ được"⁽⁴⁾. Muốn thế, công tác tuyên truyền giải thích, cổ động giáo dục, tổ chức nhân dân phải có sức thuyết phục, sát thực tế, sát trình độ và đặc biệt phải gắn liền lợi ích với nhiệm vụ để nhân dân tự giác tham gia. Cán bộ, đảng viên phải "óc nghĩ, mắt trông, tai nghe, chân đi, miệng nói, tay làm", chứ không phải chỉ nói suông, chỉ ngồi viết mệnh lệnh. Hồ Chí Minh

⁽³⁾ Hồ Chí Minh: *Tuyển tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, Tập 6, trang 88

⁽⁴⁾ Hồ Chí Minh: *Tuyển tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, Tập 5, trang 698

cần dặn: "Bất cứ việc to việc nhỏ, chúng ta phải xét rõ ràng và làm cho phù hợp với trình độ văn hóa, thói quen sinh hoạt, trình độ giác ngộ, kinh nghiệm tranh đấu, lòng tham, ý muốn, tình hình thiết thực của quần chúng. Do đó mà định cách làm việc, cách tổ chức. Có như thế, mới có thể kéo được quần chúng.

Nếu không vậy, cứ làm theo ý muốn, theo tư tưởng, theo chủ quan của mình rồi đem cật quần chúng, thì khác nào "khoét chân cho vừa giày". "Chân là quần chúng. Giày là cách tổ chức và làm việc của ta. Ai cũng đóng giày theo chân. Không ai đóng chân theo giày."⁽⁵⁾

Phương thức lãnh đạo của Đảng đối với nhân dân, theo Hồ Chí Minh, tập trung ở hai phạm vi "lãnh đạo" và "đầy tớ". Trong lãnh đạo hàm chứa nghĩa đầy tớ. "Đầy tớ" và "lãnh đạo" là thống nhất trong phẩm chất, năng lực và trách nhiệm của người đảng viên, cán bộ trước nhân dân. Đảng thực hiện vai trò lãnh đạo đối với nhân dân thể hiện tập trung ở Nhà nước của dân, do dân, vì dân. Nhà nước dưới sự lãnh đạo của Đảng là công cụ hữu hiệu nhất để thực hiện quyền lực nhân dân. Thông qua Nhà nước, đường lối, chủ trương của Đảng ảnh hưởng, tác động sâu rộng đến mọi mặt của đời sống nhân dân. Xây dựng, củng cố nhà nước dân chủ nhân dân tức là xây dựng "đầu gạch nối" giữa Đảng với nhân dân. Ngoài ra, Đảng cũng phải chăm lo xây dựng, củng cố Mặt trận dân tộc thống nhất và các tổ chức đoàn thể xã hội để tổ chức, đoàn kết, tập hợp nhân dân.

Chủ tịch Hồ Chí Minh kiên quyết chống các tệ nạn, tệ tục trong bộ máy Đảng và Nhà nước gây nguy hại đến mối quan hệ với nhân dân. Cái gây hại cho dân lớn nhất là nguy hại từ Đảng, từ Nhà nước. Người nhắc nhở: "Việc gì có hại cho dân ta phải hết sức tránh. Chúng ta phải yêu dân, kính dân, thì dân mới yêu ta, kính ta". Khi Đảng và Nhà nước làm ngược lại đồng nghĩa với mất dân. Đấu tranh chống chủ nghĩa cá nhân và các căn bệnh phải gắn liền với

học tập và thực hành đạo đức cách mạng, theo đúng nguyên tắc:

"- Đặt lợi ích nhân dân lên trên hết;

- Liên hệ chặt chẽ với nhân dân;

- Việc gì cũng bàn với nhân dân, giải thích trước nhân dân hiểu rõ;

- Có khuyết điểm thì thật thà phê bình trước nhân dân, và hoan nghênh nhân dân phê bình mình;

- Sẵn sàng học hỏi nhân dân;

- Tự mình phải gương mẫu cần kiệm, liêm chính để nhân dân noi theo."⁽⁶⁾

Giáo dục, rèn luyện nhân dân là mối quan tâm thường xuyên của Chủ tịch Hồ Chí Minh. Mục đích của hoạt động này là khai thác sức dân làm lợi cho cách mạng, cho chính nhân dân. Trách nhiệm của Đảng là phải chăm lo củng cố sức mạnh cho dân. Nhưng muốn có dân mạnh thì dân phải được giác ngộ, được tổ chức và lãnh đạo. Trong phiên họp đầu tiên của Chính phủ lâm thời (ngày 3 tháng 9 năm 1945), Chủ tịch Hồ Chí Minh nêu những công việc cấp bách cần phải làm ngay, trong đó có "giáo dục lại tinh thần nhân dân". Từ cái nhìn thấu đáo thực trạng nhân dân ta dưới hàng ngàn năm quân chủ, hàng trăm năm nô lệ thực dân, Hồ Chí Minh nhận thấy những yếu kém trong năng lực của nhân dân trong tư cách người chủ đất nước, làm chủ vận mệnh của mình. Nhân dân cần phải được giáo dục để trở thành một dân tộc đứng cam, yêu nước, yêu lao động, một dân tộc xứng đáng với Việt Nam độc lập.

Nội dung giáo dục quan trọng trước tiên là chủ nghĩa Mác - Lênin. Có giác ngộ chủ nghĩa Mác - Lênin, nhân dân mới gắn bó với Đảng. Có hiểu chủ nghĩa Mác - Lênin mới có cơ sở nhận thức đúng đắn mục tiêu, lý tưởng của cách mạng do Đảng lãnh đạo. Đây là điều kiện tiên quyết. Giác ngộ nhân dân, còn phải nâng cao trình độ văn hóa, trình độ dân trí cho nhân dân. Đốt nát đình đứng ngoài chính trị. Đảng không thể là một tổ chức trị tuệ khi trình độ dân trí thấp. Đảng viên

⁽⁵⁾ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội 2000, Tập 5, trang 248.

⁽⁶⁾ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, Tập 6, trang 393.

lịch sử, lực lượng làm nên sức mạnh vô địch của cách mạng và là đối tượng lãnh đạo của Đảng. Xây dựng dân vì thế cũng chính là hướng đến xây dựng Đảng vì "dân mạnh thì Đảng mạnh".

Đảng muốn xứng đáng và giữ vững vai trò lãnh đạo nhân dân làm cách mạng phải "từ trong quần chúng ta. Về sâu trong quần chúng". Đảng phải sống trong lòng quần chúng, được quần chúng chấp nhận, ủng hộ, giúp đỡ, che chở, bảo vệ... Trong lòng quần chúng, mọi hoạt động của Đảng phải lấy phục vụ lợi ích của quần chúng nhân dân làm đầu. Thực hiện quá trình hai chiều đó cũng là quá trình Đảng không ngừng rèn luyện, xây dựng, chỉnh đốn để trong sạch, vững mạnh, vươn lên các giá trị hợp lòng dân.

Theo Hồ Chí Minh, Đảng mạnh hay yếu là ở dân, Đảng anh hùng vì có nhân dân anh hùng. Đảng có mạnh thì mới đủ uy tín và khả năng thu hút, tập hợp nhân dân làm cách mạng. Muốn mạnh, Đảng phải bao gồm những phần tử ưu tú nhất, giác ngộ nhất, có kỷ luật nhất và có tổ chức chặt chẽ của giai cấp và nhân dân; nêu cao đạo đức cách mạng; có năng lực trí tuệ; biết tổ chức, giáo dục, học hỏi, đoàn kết nhân dân. Trong mối quan hệ với nhân dân này sinh yêu cầu đòi hỏi Đảng phải "mạnh", phải vươn lên những giá trị đạo đức, văn minh để nhân dân tin theo và ủng hộ, giúp đỡ.

Nhân dân là đối tượng lãnh đạo của Đảng. Có nhân dân, Đảng mới có quyền lãnh đạo. Nhân dân lại là lực lượng cách mạng to lớn. Lực lượng mạnh thì Đảng mới vững, cách mạng mới thắng lợi. Làm cho dân mạnh tức là làm cho đối tượng lãnh đạo của Đảng, làm cho lực lượng cách mạng của Đảng vững mạnh. Đó cũng là làm cho Đảng vững mạnh. Nhân dân là một tập hợp không thuần nhất. Trách nhiệm của Đảng là phải không ngừng đoàn kết nhân dân thành một khối, chăm lo nâng cao đời sống vật chất và tinh thần, phát huy dân chủ, khai thác trí dân, lực dân, tài dân phục vụ sự nghiệp cách mạng. Khi Đảng làm cho nhân dân phát huy được sức mạnh vô địch là lúc Đảng mạnh, làm cho nhân

dân trở thành anh hùng là Đảng anh hùng. Nhân dân thế nào, quyết định Đảng thế ấy.

Giữ vững và tăng cường mối quan hệ giữa Đảng với nhân dân cần có sự phối hợp từ cả hai chủ thể, nhưng trách nhiệm chính, trước hết, chủ động thuộc về Đảng. Ở cả hai góc độ Đảng tự xây dựng vững mạnh và Đảng chăm lo củng cố sức mạnh nhân dân trước hết đều là công việc của Đảng.

Mục đích của Đảng trong xây dựng và chỉnh đốn là để được nhân dân ủng hộ. Chủ tịch Hồ Chí Minh lưu ý Đảng trên nhiều phương diện, nhưng tập trung nhất là rèn luyện đạo đức và nâng lập trí tuệ để thu phục lòng dân và lãnh đạo nhân dân. Cách mạng cũng là nghề, "làm nghề gì cũng phải học" Học ở đây là học để làm việc của người đầy tớ, người lãnh đạo nhân dân. Người cán bộ, đảng viên phải rèn luyện để nâng cao đạo đức cách mạng, tôn trọng quyền làm chủ của nhân dân, luôn chăm lo đến đời sống của nhân dân, làm sao cho nhân dân biết hướng quyền dân chủ, biết dùng quyền dân chủ của mình, dám nói, dám làm. Người kết luận: "Không học hỏi dân thì không lãnh đạo được dân. Có biết làm học trò dân, mới làm được thầy học dân."⁽³⁾

Đảng phải có phương thức lãnh đạo nhân dân đúng. Dân thấy cách làm của Đảng đúng thì dân theo. Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, Đảng "phải tìm mọi cách giải thích cho mỗi một người dân hiểu rõ ràng; việc đó là lợi ích cho họ và nhiệm vụ của họ, họ phải hăng hái làm cho kỹ được"⁽⁴⁾. Muốn thế, công tác tuyên truyền giải thích, cổ động giáo dục, tổ chức nhân dân phải có sức thuyết phục, sát thực tế, sát trình độ và đặc biệt phải gắn liền lợi ích với nhiệm vụ để nhân dân tự giác tham gia. Cán bộ, đảng viên phải "óc nghĩ, mắt trông, tai nghe, chân đi, miệng nói, tay làm", chứ không phải chỉ nói suông, chỉ ngồi viết mệnh lệnh. Hồ Chí Minh

⁽³⁾ Hồ Chí Minh: *Tuyển tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội 2000, Tập 6, trang 88.

⁽⁴⁾ Hồ Chí Minh: *Tuyển tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, Tập 5, trang 608

cần dặn: "Bất cứ việc to việc nhỏ, chúng ta phải xét rõ ràng và làm cho phù hợp với trình độ văn hóa, thói quen sinh hoạt, trình độ giác ngộ, kinh nghiệm tranh đấu, lòng tham, ý muốn, tình hình thiết thực của quần chúng. Do đó mà định cách làm việc, cách tổ chức. Có như thế, mới có thể kéo được quần chúng.

Nếu không vậy, cứ làm theo ý muốn, theo tư tưởng, theo chủ quan của mình rồi đem cột quần chúng, thì khác nào "khoét chân cho vữa gãy". "Chân là quần chúng. Gãy là cách tổ chức và làm việc của ta. Ai cũng đóng gãy theo chân. Không ai đóng chân theo gãy."⁽⁵⁾

Phương thức lãnh đạo của Đảng đối với nhân dân, theo Hồ Chí Minh, tập trung ở hai phạm trù "lãnh đạo" và "đầy tớ". Trong lãnh đạo hàm chứa nghĩa đầy tớ. "Đầy tớ" và "lãnh đạo" là thống nhất trong phẩm chất, năng lực và trách nhiệm của người đảng viên, cán bộ trước nhân dân. Đảng thực hiện vai trò lãnh đạo đối với nhân dân thể hiện tập trung ở Nhà nước của dân, do dân, vì dân. Nhà nước dưới sự lãnh đạo của Đảng là công cụ hữu hiệu nhất để thực hiện quyền lực nhân dân. Thông qua Nhà nước, đường lối, chủ trương của Đảng ảnh hưởng, tác động sâu rộng đến mọi mặt của đời sống nhân dân. Xây dựng, củng cố nhà nước dân chủ nhân dân tức là xây dựng "đấu gạch nối" giữa Đảng với nhân dân. Ngoài ra, Đảng cũng phải chăm lo xây dựng, củng cố Mặt trận dân tộc thống nhất và các tổ chức đoàn thể xã hội để tổ chức, đoàn kết, tập hợp nhân dân.

Chủ tịch Hồ Chí Minh kiên quyết chống các tệ nạn, tiêu cực trong bộ máy Đảng và Nhà nước gây nguy hại đến mối quan hệ với nhân dân. Cái gây hại cho dân lớn nhất là nguy hại từ Đảng, từ Nhà nước. Người nhắc nhở: "Việc gì có hại cho dân ta phải hết sức tránh, Chúng ta phải yêu dân, kính dân, thì dân mới yêu ta, kính ta". Khi Đảng và Nhà nước làm ngược lại đồng nghĩa với mất dân. Đấu tranh chống chủ nghĩa cá nhân và các căn bệnh phải gắn liền với

học tập và thực hành đạo đức cách mạng, theo đúng nguyên tắc:

- Đặt lợi ích nhân dân lên trên hết;
- Liên hệ chặt chẽ với nhân dân;
- Việc gì cũng bàn với nhân dân, giải thích trước nhân dân hiểu rõ;
- Có khuyết điểm thì thật thà phê bình trước nhân dân, và hoan nghênh nhân dân phê bình mình;
- Sẵn sàng học hỏi nhân dân;
- Tự mình phải gương mẫu kiểm, liêm chính để nhân dân noi theo.⁽⁶⁾

Giáo dục, rèn luyện nhân dân là mối quan tâm thường xuyên của Chủ tịch Hồ Chí Minh. Mục đích của hoạt động này là khai thác sức dân làm lợi cho cách mạng, cho chính nhân dân. Trách nhiệm của Đảng là phải chăm lo củng cố sức mạnh cho dân. Nhưng muốn có dân mạnh thì dân phải được giác ngộ, được tổ chức và lãnh đạo. Trong phiên họp đầu tiên của Chính phủ lâm thời (ngày 3 tháng 9 năm 1945), Chủ tịch Hồ Chí Minh nêu những công việc cấp bách cần phải làm ngay, trong đó có "giáo dục lại tinh thần nhân dân". Từ cái nhìn thấu đáo thực trạng nhân dân ta dưới hàng ngàn năm quân chủ, hàng trăm năm nô lệ thực dân, Hồ Chí Minh nhận thấy những yếu kém trong năng lực của nhân dân trong tư cách người chủ đất nước, làm chủ vận mệnh của mình. Nhân dân cần phải được giáo dục để trở thành một dân tộc dũng cảm, yêu nước, yêu lao động, một dân tộc xứng đáng với Việt Nam độc lập.

Nội dung giáo dục quan trọng trước tiên là chủ nghĩa Mác - Lênin. Có giác ngộ chủ nghĩa Mác - Lênin, nhân dân mới gắn bó với Đảng. Có hiểu chủ nghĩa Mác - Lênin mới có cơ sở nhận thức đúng đắn mục tiêu, lý tưởng của cách mạng do Đảng lãnh đạo. Đây là điều kiện tiên quyết. Giác ngộ nhân dân, còn phải nâng cao trình độ văn hóa, trình độ dân trí cho nhân dân. Đốt nát đống ngoài chính trị. Đảng không thể là một tổ chức trí tuệ khi trình độ dân trí thấp. Đảng viên

⁽⁵⁾ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, Tập 5, trang 248

⁽⁶⁾ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, Tập 6, trang 293

là sự tuyển chọn trong dân chúng. Nhân dân có trình độ dân trí thấp thì sự tuyển chọn đảng viên sẽ rất khó khăn, gây trở ngại lớn cho Đảng trong thực hiện vai trò lãnh đạo. Đường lối chính trị của Đảng dân không hiểu sẽ không tin, không nghe theo, không thực hiện, hoặc có thực hiện thì gượng ép. Quan hệ Đảng với dân vì thế bị phá vỡ. Dân trí càng cao bao nhiêu thì càng có điều kiện để trí tuệ của Đảng càng ở tầm cao bấy nhiêu. Vì thế, một trong những mong muốn tốt bậc của Hồ Chí Minh là dân ta "ai cũng được học hành". Từ chân lý "một dân tộc dốt là một dân tộc yếu" của Hồ Chí Minh, chúng ta cũng thấy được quan điểm của Người: một dân tộc yếu thì không có một Đảng mạnh. Có nhiên trí tuệ của Đảng phải đi trước dân trí, vì Đảng là bộ phận tinh túy nhất của dân.

Lịch sử cách mạng Việt Nam chứng kiến những thắng lợi vĩ đại kể từ khi đặt dưới sự lãnh đạo của Đảng. Thắng lợi có được là do sức mạnh của nhân dân được Đảng phát huy. Đảng đã tập hợp sức mạnh nhân dân, nâng cao những truyền thống tốt đẹp của nhân dân, trang bị thêm những phẩm chất mới của thời đại và hạn chế những yếu kém của con người Việt Nam. Nhờ đó, nhân dân ta có tầm trí tuệ mới, và trên cái nền trí tuệ của nhân dân, Đảng ta thực sự trở thành trí tuệ của dân tộc. Đó chính là kết quả không ngừng củng cố và tăng cường mối quan hệ giữa Đảng và nhân dân theo tư tưởng Hồ Chí Minh.

2. Vận dụng quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh về mối quan hệ giữa Đảng với Nhân dân trong công tác xây dựng Đảng của Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh

Trong thời kỳ đổi mới, đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa, mối quan hệ giữa Đảng với nhân dân được xây dựng, củng cố, phát triển theo hướng xây dựng Đảng ngang tầm với trọng trách vừa là người lãnh đạo, vừa là người đầy tớ thật trung thành của nhân dân và "xây dựng" nhân dân xứng đáng với vị thế người sáng tạo lịch sử, đối tượng lãnh đạo của Đảng. Việc kiện toàn, phát triển hai chủ thể ấy được đặt trong

mối quan hệ mật thiết hướng đến thực hiện thắng lợi mục tiêu dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh.

Trong nhận thức và hành động, nhất là nhận thức và hành động về xây dựng Đảng, Đảng luôn liên hệ với xây dựng và củng cố mối quan hệ với nhân dân. Đại hội VIII khẳng định: "Chính những ý kiến, nguyện vọng và sáng kiến của nhân dân là nguồn gốc hình thành đường lối đổi mới của Đảng. Cũng do nhân dân hướng ứng đường lối đổi mới, dùng cảm phấn đấu, vượt qua biết bao khó khăn, thử thách mà công cuộc đổi mới đạt được những thành tựu..."⁽⁷⁾ Đại hội IX rút ra 4 bài học qua 15 năm đổi mới, trong đó nhấn mạnh: "... đổi mới phải dựa vào nhân dân, vì lợi ích của nhân dân..."⁽⁸⁾ Bài học thứ 3 trong số 5 bài học được Đại hội X rút ra là: "... đổi mới phải vì lợi ích của nhân dân, dựa vào nhân dân, phát huy vai trò chủ động, sáng tạo của nhân dân..."⁽⁹⁾ Đại hội khẳng định: dân chủ xã hội chủ nghĩa vừa là mục tiêu, vừa là động lực của công cuộc đổi mới, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, thể hiện mối quan hệ gắn bó giữa Đảng, Nhà nước và nhân dân. Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội (bổ sung, phát triển năm 2011), nêu lên các bài học kinh nghiệm lớn của cách mạng, trong đó bài học thứ hai khẳng định: "... sự nghiệp cách mạng là của nhân dân, do nhân dân và vì nhân dân. Chính nhân dân là người làm nên những thắng lợi lịch sử. Toàn bộ hoạt động của Đảng phải xuất phát từ lợi ích và nguyện vọng chính đáng của nhân dân. Sức mạnh của Đảng là ở sự gắn bó mật thiết với nhân dân. Quan liêu, tham nhũng, xa rời nhân dân sẽ dẫn đến những tổn thất khôn lường đối với vận mệnh của đất nước,

⁽⁷⁾ Đảng Cộng sản Việt Nam. *Văn kiện Đại hội Đảng thời kỳ đổi mới (Đại hội VI, VII, VIII, IX)*. Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2005, trang 460.

⁽⁸⁾ Đảng Cộng sản Việt Nam. *Văn kiện Đại hội Đảng thời kỳ đổi mới (Đại hội VI, VII, VIII, IX)*. Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2005, trang 460.

⁽⁹⁾ Đảng Cộng sản Việt Nam. *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ X*. Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2006, trang 71.

của chế độ xã hội chủ nghĩa và của Đảng⁽¹⁰⁾

Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh tại Đại hội lần thứ 4 (1986 - 1991) xác định phải "thấu suốt quan điểm lấy dân làm gốc... phát huy mạnh mẽ quyền làm chủ tập thể của nhân dân lao động"⁽¹¹⁾ Đại hội khẳng định: "Những nhiệm vụ chính trị, kinh tế, văn hóa, xã hội, an ninh, quốc phòng do Đại hội lần này đề ra chỉ có thể thực hiện thắng lợi khi toàn Đảng bộ nhận thức sâu sắc rằng, mọi chủ trương, chính sách phải xuất phát từ lợi ích của nhân dân, do nhân dân thực hiện, phải quán triệt quan điểm lấy dân làm gốc dưới sự lãnh đạo của Đảng."⁽¹²⁾ Báo cáo chính trị của Ban Chấp hành Đảng bộ Thành phố khóa V tại Đại hội Đại biểu Đảng bộ Thành phố lần thứ VI (1996 - 2001) tiếp tục quán triệt tinh thần bài học này, khẳng định nhân dân chính là chủ thể quyết định mọi thắng lợi của sự nghiệp xây dựng và phát triển Thành phố: "Nhân dân Thành phố tiếp tục phát huy tinh thần yêu nước và cách mạng, phấn đấu vượt qua khó khăn tạo nên những thành tựu trong phát triển kinh tế - xã hội và giữ vững ổn định chính trị."⁽¹³⁾ Tinh thần ấy được quán triệt xuyên suốt trong các kỳ Đại hội sau đó. Báo cáo chính trị thông qua tại Đại hội Đại biểu Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh lần thứ X (nhiệm kỳ 2015 - 2020) ở phần đánh giá kết quả thực hiện Nghị quyết Đại hội lần thứ IX đã khái quát năm bài học kinh nghiệm, trong đó tiếp tục khẳng định việc củng cố, tăng cường mối quan hệ với nhân dân: "phải thực sự coi trọng công tác xây dựng Đảng bộ thật trong sạch, vững mạnh là nhiệm vụ then chốt;... xây dựng đội ngũ cán bộ đủ phẩm chất,

năng lực, hết lòng, hết sức phụng sự Tổ quốc, phục vụ Nhân dân; nêu cao vai trò tiên phong, gương mẫu của người đứng đầu..."⁽¹⁴⁾

Quan điểm lấy dân làm gốc, dựa vào dân để xây dựng và phát triển được xác định trên nhiều lĩnh vực, trong đó có công tác xây dựng Đảng. Trong công tác then chốt này, Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh quán triệt sâu sắc nguyên tắc phải dựa vào dân để xây dựng và chính đốn. Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh xác định mục tiêu: xây dựng một Đảng bộ thực sự gắn bó với quần chúng, lấy dân làm gốc, phát huy quyền làm chủ tập thể của nhân dân lao động dưới sự lãnh đạo của Đảng, đoàn kết rộng rãi các tầng lớp nhân dân nhằm cải tạo và xây dựng xã hội chủ nghĩa, bảo vệ vững chắc Tổ quốc. Chống mọi biểu hiện quan liêu, cửa quyền xa rời quần chúng. Để đạt được mục tiêu đó cần thực hiện nhiều biện pháp, trong đó, Đảng bộ nhấn mạnh phải gắn chặt với lợi ích của quần chúng và thông qua phong trào hành động cách mạng của quần chúng mà xây dựng Đảng trong sạch vững mạnh. Đảng bộ, cấp ủy nào biết gắn cuộc vận động đổi mới và chính đốn Đảng với lãnh đạo thúc đẩy các phong trào quần chúng thực hiện nhiệm vụ kinh tế - xã hội, chăm lo đời sống nhân dân, thì chẳng những bảo đảm thực hiện thắng lợi nhiệm vụ chính trị của mình, mà còn thông qua đó để củng cố, xây dựng Đảng trong sạch vững mạnh.

Mối quan hệ gắn bó giữa Đảng với dân là để đi đến cùng mục tiêu nên phía chủ động đến với nhân dân phải là cán bộ, đảng viên. Với phương châm "trọng dân, gần dân, hiểu dân, học dân và có trách nhiệm với dân; nghe dân nói, nói dân hiểu, làm dân tin", Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh xác định rõ công tác dân vận là một nhiệm vụ đặc biệt quan trọng trong công tác xây dựng Đảng, xây dựng Nhà nước, Mặt trận Tổ quốc và các đoàn thể trong sạch,

⁽¹⁰⁾ Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XI*, NXb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, trang 65

⁽¹¹⁾ Công thông tin điện tử Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh: *Báo cáo tình hình và nhiệm vụ tại Đại hội lần thứ IV của Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh*, từ website: <https://www.hcmcpv.org.vn>, truy cập ngày 20/7/2019.

⁽¹²⁾ Công thông tin điện tử Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh: *Báo cáo tình hình và nhiệm vụ tại Đại hội lần thứ IV của Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh*, từ website: <https://www.hcmcpv.org.vn>, truy cập ngày 20/7/2019.

⁽¹³⁾ Trích từ Công thông tin điện tử Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh; từ website: <https://www.hcmcpv.org.vn>, truy cập ngày 20/7/2019.

⁽¹⁴⁾ Công thông tin điện tử Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh: *Báo cáo chính trị của Ban chấp hành Đảng bộ thành phố khóa IX tại Đại hội Đại biểu Đảng bộ thành phố lần thứ X*; từ website: <https://www.hcmcpv.org.vn>, truy cập ngày 20/7/2019.

vững mạnh, có liên quan đến sự ổn định và phát triển bền vững của đất nước. Quy chế Công tác dân vận của hệ thống chính trị do Bộ Chính trị ban hành kèm theo Quyết định số 290-QĐ/TW ngày 25 tháng 02 năm 2010 đã xác định rõ nội dung, phương thức, trách nhiệm của các cấp ủy đảng và của từng thành viên trong hệ thống chính trị từ Trung ương đến địa phương đối với công tác dân vận. Điều 30 của Quy chế có nội dung: kiện toàn cơ cấu tổ chức, cán bộ của hệ thống dân vận các cấp, bảo đảm thực hiện có hiệu quả chức năng, nhiệm vụ theo quy định; Ban Tổ chức chủ trì, phối hợp thống nhất với Ban Dân vận của cấp ủy cùng cấp trong việc tham mưu với cấp ủy về công tác tổ chức, cán bộ của hệ thống dân vận phù hợp với yêu cầu nhiệm vụ cụ thể của từng giai đoạn; cán bộ làm công tác dân vận chuyên trách, đặc biệt là cán bộ chủ chốt các cấp, ngoài tiêu chuẩn chung phải được đào tạo, am hiểu và có kỹ năng làm công tác vận động quần chúng, phẩm chất đạo đức tốt, có uy tín và tác phong quần chúng. Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh quán triệt và tổ chức thực hiện nghiêm túc các quy định ấy. Ở mỗi kỳ Đại hội, Đảng bộ luôn đánh giá tình hình quần chúng nhân dân, cả ở mức độ tổng thể lẫn cụ thể đối với từng bộ phận, để có cái nhìn thực tế làm cơ sở cho việc đề ra các chủ trương, quyết sách vận động và phát huy vai trò của quần chúng nhân dân. Công tác vận động quần chúng của Đảng bộ Thành phố hướng tới việc phát huy sức mạnh của nhân dân tạo động lực quyết định cho sự phát triển toàn diện của Thành phố, đồng thời với đó là gắn với công tác xây dựng Đảng. Đảng bộ Thành phố xem việc huy động, tổ chức nhân dân thực hiện thắng lợi các mục tiêu phát triển về kinh tế, xã hội, quốc phòng - an ninh, xây dựng hệ thống chính trị cũng chính là thực hiện thắng lợi chủ trương của Đảng bộ, do vậy cùng gián tiếp góp phần xây dựng Đảng bộ. Gắn với việc xác định và triển khai thực hiện các nhiệm vụ kinh tế - xã hội, các cấp ủy Đảng phải đề ra nội dung công tác vận động quần chúng. Trong công tác vận

động quần chúng, Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh vừa chú trọng xây dựng Đảng bộ và hệ thống chính trị thật tốt để dân tin, dân yêu và ủng hộ; đồng thời, xây dựng và phát triển năng lực của nhân dân để tham gia tích cực và có hiệu quả hơn trong tham gia thực hiện các nhiệm vụ cách mạng, trong đó có công tác xây dựng Đảng.

Xây dựng hệ thống chính trị với đội ngũ cán bộ, đảng viên vừa là người lãnh đạo, vừa là người dày tớ trung thành của nhân dân, được nhân dân tin yêu, ủng hộ là mối quan tâm lớn và thường xuyên của Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh. Hành động gương mẫu, phẩm chất trong sáng, lối sống giản dị, ý thức quan tâm đến con người và đời sống người lao động của cán bộ đảng viên có tác dụng thuyết phục, củng cố lòng tin của quần chúng đối với Đảng và Nhà nước. Đảng bộ chỉ đạo các cấp ủy Đảng phải chăm lo đào tạo, bồi dưỡng cán bộ đoàn thể và mật trận, phân công cấp ủy viên và đảng viên có phẩm chất và năng lực phụ trách công tác dân vận mật trận và các đoàn thể. Xây dựng quy chế cụ thể bảo đảm việc lãnh đạo tập thể của toàn Ban Chấp hành và Ban Thường vụ của mỗi cấp ủy đối với công tác vận động quần chúng, không khoán trắng cho các đồng chí cấp ủy viên phụ trách. Chi bộ phải giáo dục, phân công và kiểm tra Đảng viên làm công tác quần chúng để tuyên truyền, vận động quần chúng tham gia vào các phong trào hành động cách mạng. Các cấp ủy đảng đã chú ý tăng cường chỉ đạo công tác quần chúng. Thành ủy đã có những chương trình hành động về công tác quần chúng; bước đầu tăng cường cán bộ cho Mật trận và các đoàn thể; củng cố Ban Dân vận Thành ủy và hình thành hệ thống các Ban Dân vận quận, huyện ủy; có quy chế làm việc định kỳ với các đoàn thể, di cơ sở nghe ý kiến, tìm hiểu tâm tư, nguyện vọng nhân dân. Các tổ chức đảng cơ sở, nhất là trên địa bàn dân cư đã quan tâm hơn công tác vận động quần chúng, lấy việc chăm lo đời sống quần chúng, nhất là quần chúng lao động làm nội dung chính trong chương hoạt

động. Bộ máy chính quyền các cấp phải gọn nhẹ, mọi hoạt động của chính quyền phải xuất phát từ quyền lợi của nhân dân và nhằm phục vụ cho nhân dân lao động, không gây phiền hà cho quần chúng. Kiên quyết đấu tranh chống tệ nạn quan liêu cửa quyền, bao che, trù dập, ức hiếp quần chúng. Dứt khoát loại bỏ những phần tử thoái hóa, biến chất ra khỏi cơ quan Nhà nước. Giáo dục cho cán bộ, nhân viên, chiến sĩ, nhất là những người thường xuyên tiếp xúc với dân có thái độ tôn trọng nhân dân và biết làm công tác vận động quần chúng.

Đảng bộ Thành phố lấy lợi ích của nhân dân làm nền tảng mục tiêu trong mọi hoạt động, xem đó là động lực thúc đẩy phong trào hành động của quần chúng nhân dân. Kết hợp chặt chẽ nghĩa vụ và quyền lợi, lấy việc tôn trọng quyền làm chủ tập thể của quần chúng và giải quyết đúng đắn các mối quan hệ về lợi ích kinh tế làm động lực thúc đẩy phong trào hành động cách mạng của quần chúng. Mọi chủ trương, chính sách đều phải hướng đến phục vụ lợi ích của nhân dân, xem đó là tối thượng, là động lực để vận động nhân dân. Triển khai thực hiện các chủ trương chính sách và pháp luật Nhà nước, phải lấy việc bàn bạc, vận động và thuyết phục quần chúng làm phương thức chủ yếu. Bộ máy chính quyền các cấp phải gọn nhẹ, mọi hoạt động của chính quyền phải xuất phát từ quyền lợi của nhân dân và nhằm phục vụ cho nhân dân lao động, không gây phiền hà cho quần chúng. Quán triệt quan điểm chính quyền của dân, do dân, vì dân, Hội đồng nhân dân các cấp thể hiện rõ hơn vai trò, trách nhiệm đại biểu cho ý chí và nguyện vọng chính đáng của nhân dân trong hoạt động cụ thể: tổ chức nhiều đợt sinh hoạt để nhân dân góp ý xây dựng pháp luật, duy trì định kỳ các cuộc tiếp xúc cử tri. Ủy ban Nhân dân các cấp xây dựng quy chế phối hợp với Mặt trận và từng đoàn thể, tạo điều kiện thuận lợi cho Mặt trận và các đoàn thể hoạt động có hiệu quả. Mặt trận và các đoàn thể đã từng bước đổi mới nội dung và phương thức vận động quần chúng trong thời kỳ mới, quan tâm đáp ứng

những nhu cầu, lợi ích chính đáng của nhân dân các giới, kết hợp giữa quyền lợi và nghĩa vụ, hướng vào mục tiêu dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, văn minh.

Lãnh đạo chăm lo, phục vụ tốt cho nhân dân được Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh xem là một trong những phương cách xây dựng và phát triển chủ yếu. Nếu lãnh đạo tốt việc giải quyết những yêu cầu bức xúc, những lợi ích và nguyện vọng chính đáng của nhân dân, thì lòng tin của nhân dân đối với Đảng được tăng lên, nhiều phong trào hành động cách mạng của quần chúng được duy trì và phát triển, tạo ra những nhân tố tích cực tác động trở lại nội bộ đảng, xuất hiện những phần tử tiên tiến được quần chúng tin nhiệm; thông qua phong trào hành động cách mạng của quần chúng, các đoàn thể lựa chọn bồi dưỡng những người ưu tú để giới thiệu kết nạp vào Đảng; từ đó mà nâng chất đảng viên, phát triển đảng viên mới, tăng thêm sức mạnh, uy tín và hiệu quả lãnh đạo của Đảng, làm cơ sở cho việc củng cố, xây dựng Đảng trong sạch, vững mạnh. Hiệu quả của việc đổi mới và chỉnh đốn Đảng và sự lãnh đạo của Đảng, xét cho cùng là có thể hiện ra được các hoạt động của đời sống xã hội hay không, có đem lại lợi ích thiết thực cho quần chúng hay không, nhất là quần chúng lao động. Và, khi Đảng lãnh đạo giải quyết tốt những lợi ích và nguyện vọng chính đáng của quần chúng thì được đồng bào quần chúng hưởng ứng và trở thành phong trào hành động cách mạng của quần chúng, cũng có nghĩa là quần chúng tin nhiệm sự lãnh đạo của Đảng; qua đó mà tạo thành sức mạnh quần chúng, đồng thời là sức mạnh của Đảng.

Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả đạt được, việc dựa vào dân để xây dựng Đảng bộ Thành phố cũng còn bộc lộ một số hạn chế. "Tồn tại lớn trong công tác vận động quần chúng là, quan điểm dân vận chưa thật sự thấm nhuần trong toàn Đảng bộ. Một số nơi, cấp ủy và đảng viên thiếu tự giác trong công tác quần chúng; chậm đổi mới phương thức lãnh đạo công tác

quản chúng, chưa chú trọng tăng cường cán bộ có năng lực cho các Ban Dân vận. Mật trận và đoàn thể. Nhiều cán bộ, đảng viên thiếu gương mẫu, thoái hoá, biến chất làm giảm lòng tin trong quần chúng. Một bộ phận cán bộ trong hệ thống chính quyền chưa coi trọng công tác vận động quần chúng.⁽¹⁵⁾ Để khắc phục hạn chế, nâng cao hiệu quả công tác dân vận, thực hiện dựa vào dân để xây dựng Đảng, cần thấm nhuần sâu sắc mối quan hệ giữa Đảng và Nhân dân, về vị trí, vai trò và sức mạnh của nhân dân. Đảng bộ phải gắn bó mật thiết với nhân dân, xa rời quần chúng nhân dân Đảng bộ sẽ mất đi cội nguồn sức mạnh, mất vai trò lãnh đạo. Để tăng cường mối quan hệ giữa Đảng với nhân dân, trước nhất, đường lối, chủ trương của Đảng bộ không chỉ xuất phát từ quy luật khách quan mà còn phải đáp ứng nhu cầu, nguyện vọng, lợi ích chính đáng của quần chúng nhân dân. Đảng bộ phải thường xuyên chăm lo nâng cao đời sống mọi mặt cho nhân dân, tôn trọng, lắng nghe ý kiến của nhân dân, gần dân, sát dân, hiểu dân. Phải mở rộng dân chủ, phát huy quyền dân chủ của nhân dân, đặc biệt coi trọng và thực hiện tốt quy chế dân chủ ở cơ sở. Đẩy mạnh cuộc đấu tranh phòng chống tham nhũng, quan liêu, cửa quyền, sách nhiễu nhân dân. Tạo lập cơ chế để Mật trận, các đoàn thể và nhân dân tích cực tham gia xây dựng Đảng. Đội ngũ cán bộ, đảng viên phải thực sự gắn bó với nhân dân. Các tổ chức đảng, cán bộ, đảng viên phải làm tốt công tác vận động quần chúng nhân dân. Tập trung củng cố, xây dựng các tổ chức cơ sở đảng thực sự trong sạch, vững mạnh, thực sự là cầu nối giữa Đảng với nhân dân. Chú trọng xây dựng mối quan hệ giữa tổ chức đảng và nhân dân ngay

từ cơ sở. Phát huy tốt chủ trương đã được Đảng bộ thành phố đề ra từ nhiều năm: Hàng năm tổ chức ít nhất một lần cho quần chúng góp ý kiến xây dựng Đảng và đảng viên trong phạm vi toàn thành phố, ở cơ sở 6 tháng 1 lần. Qua đó chi bộ quản lý chặt chẽ đảng viên, thường xuyên kiểm tra phẩm chất đạo đức, tác phong của người đảng viên và khắc phục những mặt yếu kém của tổ chức cơ sở Đảng. Chi bộ phải trực tiếp lãnh đạo quần chúng, quan tâm chăm sóc các đoàn thể quần chúng, phải từ phong trào cách mạng của quần chúng để xây dựng Đảng. Chi bộ phải nắm chắc tình hình quần chúng, sâu sát từng người, từng hộ, hiểu rõ đời sống, tâm tư nguyện vọng của họ. Sinh hoạt chi bộ nhất thiết phải dành thời gian để kiểm điểm công tác quần chúng. Mỗi đảng viên, ngoài nhiệm vụ công tác chuyên môn phải làm tốt công tác quần chúng do chi bộ phân công, coi đó là nhiệm vụ cơ bản của người đảng viên.

Trong Di chúc thiêng liêng, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã căn dặn: "Đảng ta là một Đảng cầm quyền. Mỗi đảng viên và cán bộ phải thực sự thấm nhuần đạo đức cách mạng, thật sự cần kiệm liêm chính, chí công vô tư. Phải giữ gìn Đảng ta thật trong sạch, phải xứng đáng là người lãnh đạo, là người đầy tớ thật trung thành của nhân dân". Thực hiện lời căn dặn ấy, thấm nhuần tư tưởng Hồ Chí Minh về mối quan hệ giữa Đảng và nhân dân, dựa vào dân để xây dựng Đảng. Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh đã kiên định bài học: "*Nền tảng của ổn định chính trị là yên dân, là niềm tin vững chắc của nhân dân đối với Đảng và chính quyền*"⁽¹⁶⁾. Nhận thức và hành động đúng với chân lý đó chính là thực hiện Di chúc Hồ Chí Minh tốt nhất.

⁽¹⁵⁾ Công thông tin điện tử Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh: Báo cáo chính trị của Ban chấp hành Đảng bộ thành phố khoá V tại Đại hội Đại biểu Đảng bộ thành phố lần thứ VI, từ website: <https://www.hcmcpv.org.vn>, truy cập ngày 25/7/2019.

⁽¹⁶⁾ Báo cáo chính trị của Ban chấp hành Đảng bộ thành phố khoá V tại Đại hội Đại biểu Đảng bộ thành phố lần thứ VI, công thông tin điện tử Đảng bộ thành phố Hồ Chí Minh (<https://www.hcmcpv.org.vn>).